

วารสารธรรมเพื่อชีวิต

JOURNAL OF DHAMMA FOR LIFE

ISSN: 2822-048X

<https://soo8.tci-thaijo.org/index.php/dhammalife/index>

Original Research Article

Self-Development Model Based on the Mongkol Sutta Principles for Students in the Diploma Program Graduate in Teaching Profession, Phitsanulok University

รูปแบบการพัฒนาตนเองตามหลักมงคลสูตรสำหรับนักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต

สาขาวิชาชีพรู มหาวิทยาลัยพิษณุโลก

Somluk Prommeenate^{1*}, Pairoch Prommeenate², Surasit Larpinsee³,
Rat Ketchan⁴, Wirat Phansai⁵, Phanu Thiptanwa⁶, & Chukiat Tengtraisorn⁷

สมลักษณ์ พรหมมีเนตร^{1*}, ไพโรจน์ พรหมมีเนตร², สุรสิทธิ์ ลาภอินทรีย์³, รัตน์ เกตุจันทร์⁴,

วิรัช พานซ้าย⁵, ภาณุ ทิพย์ธันว⁶, & ชูเกียรติ เต็งไตรสรณ์⁷

ARTICLE INFO

Name of Author &
Corresponding Author: *

1. Somluk Prommeenate*

สมลักษณ์ พรหมมีเนตร

Faculty of Education, Phitsanulok
University, Thailand.

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยพิษณุโลก

Email: somluk.p@plu.ac.th

2. Pairoch Prommeenate

ไพโรจน์ พรหมมีเนตร

Faculty of Education, Phitsanulok
University, Thailand.

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยพิษณุโลก

Email: pairoch_prom@plu.ac.th

3. Surasit Larpinsee

สุรสิทธิ์ ลาภอินทรีย์

Faculty of Education, Phitsanulok
University, Thailand.

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยพิษณุโลก

Email: surasit_larp@plu.ac.th

4. Rat Ketchan

รัตน์ เกตุจันทร์

Faculty of Education, Phitsanulok
University, Thailand.

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยพิษณุโลก

Email: rat_ket@plu.ac.th

5. Wirat Phansai

วิรัช พานซ้าย

Faculty of Education, Phitsanulok
University, Thailand.

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยพิษณุโลก

Email: wirat_phansai@plu.ac.th

6. Phanu Thiptanwa

ภาณุ ทิพย์ธันว

Faculty of Education, Phitsanulok
University, Thailand.

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยพิษณุโลก

ABSTRACT

This research aimed to study the components of self-development according to the Buddhist Mongkhon Sutra principles for graduate diploma students in teacher education at Phitsanulok University, develop a self-development model based on these principles, and evaluate its effectiveness. The study was conducted in three phases: Phase 1 analyzed literature, theories, prior research, and structured interviews with Buddhist and educational experts to identify key components of self-development. Phase 2 involved developing the self-development model through expert consultations and drafting a framework suitable for graduate teacher students. Phase 3 assessed the model's applicability and usefulness, with stakeholders in educational institutions evaluating it using a five-point Likert-scale questionnaire. Data were analyzed using frequency distribution, mean, and standard deviation. The study identified four main components of self-development: physical, moral, mental, and intellectual development. The model included: physical development through appropriate dressing, avoiding negative influences, mentorship, supportive learning environments, self-discipline, and health management; moral development through effective use of information, interpersonal skills, communication, continuous learning, training, supporting family and community, prioritizing duties, and socially beneficial activities; mental development through refraining

ศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย
Thai-Journal Citation Index Centre

<https://so08.tci-thaijo.org/index.php/dhammalife/index>

Email: phanu_thip@plu.ac.th

7. Chukiat Tengtraisorn

ชูเกียรติ เต็งไตรสรณ์

Faculty of Education, Phitsanulok University, Thailand.

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยพิษณุโลก

Email: chukiat_teng@plu.ac.th

คำสำคัญ:

การพัฒนาตนเอง, หลักมกคลสูตร, นักศึกษา

ประกาศนียบัตรบัณฑิตสาขาวิชาชีพครู

Keywords:

Self-development, Mongkhon Sutra Principles, Graduate Diploma Students in Teacher Education

Article history:

Received: 05/10/2025

Revised: 05/12/2025

Accepted: 01/01/2026

Available online: 07/02/2026

How to Cite:

Prommeenate, S. et al. (2026). Self-Development Model Based on the Mongkol Sutta Principles for Students in the Diploma Program Graduate in Teaching Profession, Phitsanulok University. *Journal Dhamma for Life*, 32(1), 600-613.

from misconduct, performing duties diligently, gratitude, respecting colleagues' opinions, listening to diverse perspectives, seeking knowledge, patient problem-solving, and contentment; and intellectual development through ethical behavior, engaging in personal and communal activities for mental well-being, adapting to change, and applying Mongkhon Sutra principles in professional duties. Evaluation indicated that the model is highly beneficial, appropriate, and feasible for enhancing self-development of graduate diploma teacher students at Phitsanulok University.

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาส่วนประกอบของการพัฒนาตนเองตามหลักมกคลสูตรทางพุทธศาสนาสำหรับนักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตสาขาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยพิษณุโลก สร้างรูปแบบการพัฒนาตนเองตามหลักดังกล่าว และประเมินประสิทธิผลของรูปแบบดังกล่าว การวิจัยแบ่งออกเป็นสามขั้นตอน ขั้นตอนที่ 1 วิเคราะห์เอกสาร ทฤษฎี งานวิจัยก่อนหน้า และสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างกับผู้เชี่ยวชาญด้านพุทธศาสนาและการศึกษาเพื่อระบอบุคคลประกอบสำคัญของการพัฒนาตนเอง ขั้นตอนที่ 2 สร้างรูปแบบการพัฒนาตนเองโดยการปรึกษาผู้เชี่ยวชาญและร่างกรอบโครงสร้างที่เหมาะสมกับนักศึกษาสาขาวิชาชีพครู ขั้นตอนที่ 3 ประเมินความเหมาะสมและประโยชน์ของรูปแบบ โดยผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในสถานศึกษาใช้แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับในการประเมิน ข้อมูลวิเคราะห์ด้วยการแจกแจงความถี่ ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบองค์ประกอบหลักสี่ด้านของการพัฒนาตนเอง ได้แก่ การพัฒนากาย การพัฒนาศีล การพัฒนาจิต และการพัฒนาปัญญา รูปแบบการพัฒนาตนเองประกอบด้วย การพัฒนากายผ่านการแต่งกายเหมาะสม หลีกเลี้ยงอิทธิพลทางลบ มีที่ปรึกษา อยู่ในสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ มีวินัย และดูแลสุขภาพ การพัฒนาศีลผ่านการใช้ข้อมูลอย่างมีประสิทธิภาพ ทักษะมนุษยสัมพันธ์ การสื่อสาร การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง การอบรม สนับสนุนครอบครัวและชุมชน จัดลำดับความสำคัญของงาน และทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม การพัฒนาจิตผ่านการละเว้นพฤติกรรมไม่เหมาะสม การทำงานอย่างขยันขันแข็ง ความกตัญญู การเคารพความคิดเห็นของเพื่อนร่วมงาน พึงมุงมืองที่หลากหลาย การแสวงหาความรู้ การแก้ปัญหาอย่างอดทน และความพึงพอใจในสถานภาพปัจจุบัน และการพัฒนาปัญญาผ่านการประพจน์ชอบ การทำกิจกรรมส่วนตัวและส่วนรวมเพื่อสุขภาพจิต การปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลง และการประยุกต์ใช้หลัก

ศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย
Thai Journal Citation Index Centre

<https://so08.tci-thaijo.org/index.php/dhammalife/index>

มงคลสูตรในการปฏิบัติหน้าที่ครู การประเมิณพบว่ารูปแบบดังกล่าวมีประโยชน์ เหมาะสม และสามารถนำไปใช้พัฒนาตนเองของนักศึกษาประกาศนียบัตรบัณฑิตสาขาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยพิษณุโลกได้อย่างมีประสิทธิภาพ

บทนำ

นักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาวิชาชีพครู เป็นผู้ที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาการศึกษา ในสถานศึกษาเป็นอย่างมาก เพราะเป็นผู้ที่จะประกอบวิชาชีพครูในอนาคต เป็นผู้ที่จะจบการศึกษาที่หลากหลาย สาขาแต่มาร่วมพัฒนาตนเองเพื่อให้มีความรู้ ทักษะ และสมรรถนะความเป็นครูตามมาตรฐานวิชาชีพ สามารถจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงจำเป็นต้องมีความสามารถที่จะรู้จักพัฒนาตนเองอยู่เสมอ การพัฒนาตนเองส่วนมาก จะเป็นการพัฒนาเป็นรายด้าน เช่น การพัฒนาการคิด การพัฒนาทางกาย พัฒนาบุคลิกภาพ พัฒนาทางสังคม (ธีระ กุลสวัสดิ์ , สมคิดเพชรประเสริฐ, 2564) การพัฒนาเป็นด้านๆเช่นนี้ เป็นการพัฒนาบนฐานคิดที่ผิดพลาดเพราะเป็นการพัฒนาด้วยการกระตุ้นแรงจูงใจเกิดลัทธิเสรีนิยมสุดโต่งทำให้มนุษย์เห็นแก่ตัวแก้ไขไม่ได้ การพัฒนาคนนั้นต้องพัฒนา 3 ด้าน คือ 1) ด้านพฤติกรรม ได้แก่ วินัย การทำมาหาเลี้ยงชีพ วิธีปฏิบัติในการผลิตเสพบริโภคแบ่งปันและอยู่กับสิ่งแวดล้อม 2) ด้านจิตใจ ได้แก่คุณธรรม ความรู้สึก แรงจูงใจ และสภาพจิตใจ 3) ด้านปัญญา หรือปรีชาญาณ ความรู้เข้าใจเหตุผล การเข้าถึงความจริง รวมทั้งความเชื่อถือทัศนคติค่านิยม และแนวคิดต่างๆ การพัฒนาทั้ง 3 ด้านนี้ ต้องพัฒนาเป็นองค์รวมซึ่งจะทำให้การพัฒนาเชิงวัฒนธรรมมาบรรจบจึงจะเป็นการพัฒนาคนอย่างยั่งยืน พระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตฺโต, 2543) แนวทางพัฒนาคนดังกล่าวเป็นการพัฒนาตามวิถีพุทธ เป็นไปตามหลักไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ ปัญญา ในพระไตรปิฎก เล่มที่ 25 พระสุตตันตปิฎก ขุททกนิกาย ขุททกปาฐะ กล่าวว่า มีการโต้เถียงกันว่า “อะไรเป็นมงคล” จะได้ปฏิบัติเพื่อให้มีชีวิตที่ดีงาม มีความยึดเยื้อไม่สามารถสรุปลงได้เป็นเวลา 12 ปี จนพระพุทธองค์ได้ทรงแสดงมงคลในพระพุทธศาสนา ซึ่งมีทั้งหมด 38 หัวข้อ จึงได้ยุติปัญหาเรื่องมงคล หลักการพัฒนาตนเองในหลักมงคลสูตร ซึ่งเป็นหลักสำคัญในการพัฒนาตนเองอย่างสมบูรณ์ได้จัดลำดับองค์ธรรมในระดับพื้นฐาน ระดับกลาง และระดับสูง โดยในแต่ละระดับจัดวางขั้นตอนอย่างละเอียดถึง 38 ขั้นตอน แต่ละขั้นตอนเรียงลำดับประสานสอดคล้องมองเห็นเป็นกระบวนการพัฒนาตนเองอย่างชัดเจน ซึ่งเนื้อหาขององค์ธรรมทั้ง 38 ประการนี้ ปรากฏอยู่ในพระสุตตันตปิฎก ขุททกนิกาย ขุททกปาฐะ โดยองค์ธรรมทั้งหมดในมงคลสูตรมีดังนี้

การไม่คบคนพาล	การคบแต่บัณฑิต
การบูชาคนที่ควรบูชา	นี้เป็นมงคลอันสูงสุด
การอยู่ในถิ่นที่เหมาะสม	การได้สร้างบุญไว้ในปางก่อน
การตั้งตนไว้ชอบ	นี้เป็นมงคลอันสูงสุด
ความเป็นพหูสูต	ความเป็นผู้มีศีลปะ
วินัยที่ศึกษามาดี	วาจาสุภาสิต
นี้เป็นมงคลอันสูงสุด	

การบำรุงมารดาบิดา	การสงเคราะห์บุตร
การสงเคราะห์ภรรยา	การทำงานที่ไม่อาภูล
นี้เป็นมงคลอันสูงสุด	
การให้ทาน	การประพฤติธรรม
การสงเคราะห์ญาติ	การทำงานที่ไม่มีโทษ
นี้เป็นมงคลอันสูงสุด	
การงดเว้นจากบาป	การเว้นจากการดื่มน้ำเมา
ความไม่ประมาทในธรรม	นี้เป็นมงคลอันสูงสุด
ความเคารพ	ความถ่อมตน
ความสันโดษ	ความกตัญญู
การพึงธรรมตามกาล	นี้เป็นมงคลอันสูงสุด
ความอดทน	ความเป็นคนว่าง่าย
การพบเห็นสมณะ	การสนทนาธรรมตามกาล
นี้เป็นมงคลอันสูงสุด	
การเผาผลาญบาป	การประพฤติพรหมจรรย์
การเห็นอริยสัจ	การทรมานให้แจ้ง
นี้เป็นมงคลอันสูงสุด	
จิตของผู้ที่ถูกโลกธรรมกระทบแล้วไม่หวั่นไหว	
จิตไม่เศร้าโศก	จิตปราศจากธุลี
จิตเกษม	นี้เป็นมงคลอันสูงสุด (ขุททกนิกาย ขุททกปาฐะ. 2539)

จากสภาพปัญหาการพัฒนาตนเองดังกล่าวข้างต้นผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาหลักมงคลสูตรเพื่อสร้างรูปแบบการพัฒนาตนเองสำหรับนักศึกษาประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยพิษณุโลก ก่อให้เกิดการพัฒนาพฤติกรรม พัฒนาจิตใจ พัฒนาปัญญา ส่งผลต่อการพัฒนาการปฏิบัติงานจัดการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องและกรอบแนวคิดในการวิจัย

แนวคิดและทฤษฎีการพัฒนาตนเอง

การพัฒนาตนเองของบุคลากรเป็นประเด็นที่องค์กรให้ความสำคัญอย่างยิ่ง โดยตั้งอยู่บนความเชื่อพื้นฐานว่าบุคคลมีศักยภาพในการเรียนรู้และพัฒนาตนเอง ซึ่งจะเป็นแรงขับเคลื่อนสำคัญที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพและความก้าวหน้าขององค์กร การพัฒนาตนเองจึงเป็นกระบวนการที่มีความเป็นพลวัตและอาจแตกต่างกันไปตามบริบท ความต้องการขององค์กร และสมาชิกในองค์กร สงวน สุทธิเลิศอรุณ (2545) ให้ความหมายของการพัฒนา

ตนเองว่าเป็นการกระทำเพื่อความเจริญก้าวหน้าของบุคคล เป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมภายในในทางที่ดีขึ้น ซึ่งส่งผลต่อพฤติกรรมภายนอก ทั้งด้านความคิด การกระทำ และการดำเนินชีวิต อันนำไปสู่ความเจริญงอกงามของบุคคลโดยรวม ขณะที่ Miller (1979 อ้างถึงใน สงวน สุทธิเลิศอรุณ, 2545) อธิบายว่าการพัฒนาตนเองเป็นกระบวนการเรียนรู้เพื่อสะสมความรู้และประสบการณ์อย่างต่อเนื่อง ซึ่งการเรียนรู้จะช่วยให้องค์กรของบุคคลดีกว่าอดีตที่ผ่านมา จากแนวคิดดังกล่าว สามารถสรุปได้ว่า หากบุคคลากรหรือสมาชิกในองค์กรมีการพัฒนาตนเองอย่างสอดคล้องกับเป้าหมายและทิศทางขององค์กร ย่อมส่งผลให้เกิดประสิทธิภาพในการทำงาน และนำไปสู่ความเจริญก้าวหน้าและความยั่งยืนขององค์กรในระยะยาว

หลักมงคลสูตรกับการพัฒนาตนเอง

หลักมงคลสูตรเป็นพระสูตรสำคัญประการหนึ่งในพระพุทธศาสนา พระพุทธองค์ทรงแสดงขึ้นเพื่อตอบปัญหาเกี่ยวกับ “มงคลแห่งชีวิต” ว่าแท้จริงแล้วสิ่งใดคือความเป็นสิริมงคลที่แท้จริงของมนุษย์ มิใช่ความเชื่อทางไสยศาสตร์หรือพิธีกรรมภายนอก หากแต่เป็นแนวทางการดำเนินชีวิตที่ถูกต้องตามหลักธรรม หลักมงคลสูตรปรากฏอยู่ในพระสุตตันตปิฎก ขุททกนิกาย ขุททกปาฐะ และประกอบด้วยองค์ธรรมทั้งสิ้น 38 ประการ ซึ่งครอบคลุมแนวทางการพัฒนาชีวิตมนุษย์อย่างเป็นลำดับขั้น ตั้งแต่ระดับพื้นฐานไปจนถึงระดับสูงสุดในทางพระพุทธศาสนา

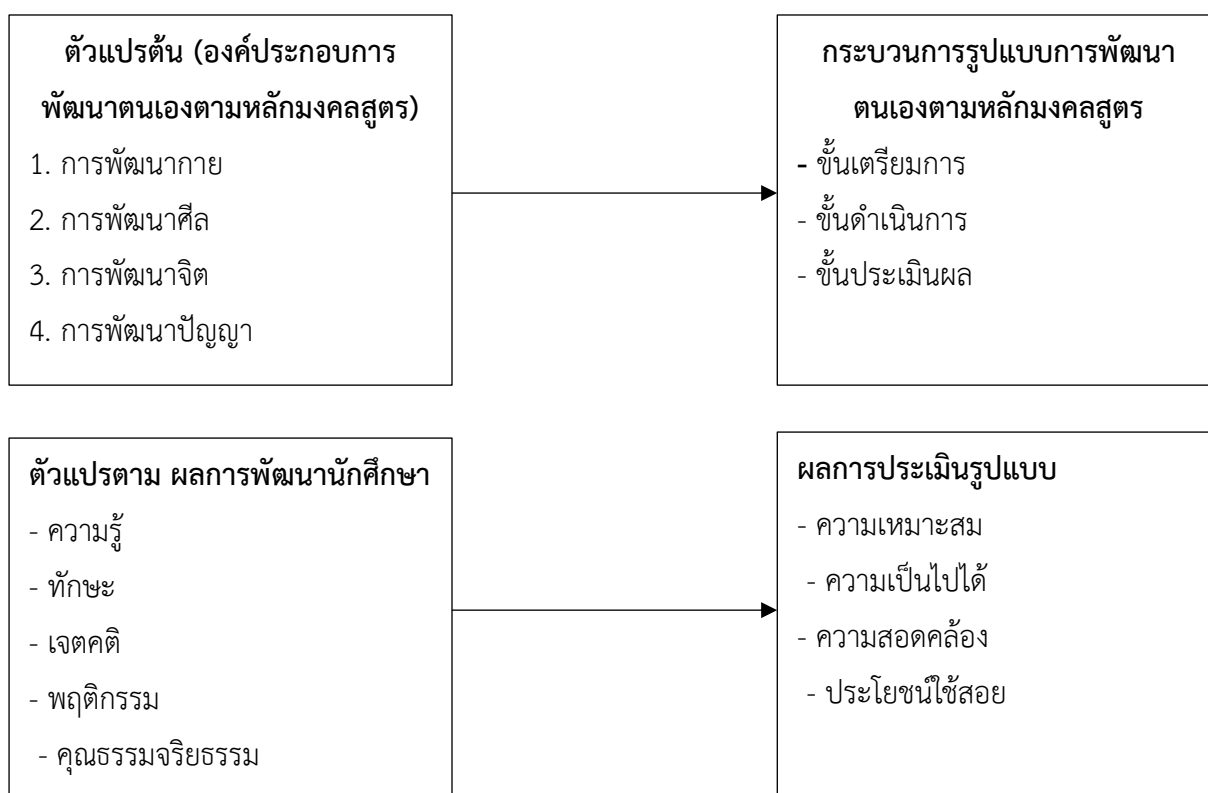
องค์ธรรมทั้ง 38 ประการในมงคลสูตรสามารถจำแนกออกเป็นการพัฒนาใน 4 ด้านสำคัญ ได้แก่ การพัฒนากาย การพัฒนาศีล การพัฒนาจิต และการพัฒนาปัญญา การพัฒนากายเป็นพื้นฐานของการดำเนินชีวิต เช่น การคบคนดี การเลือกสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม และการประกอบอาชีพสุจริต ซึ่งล้วนส่งผลต่อคุณภาพชีวิตและความมั่นคงของบุคคล ส่วนการพัฒนาศีลมุ่งเน้นการควบคุมพฤติกรรมทางกายและวาจาให้อยู่ในกรอบแห่งความถูกต้องดีงาม เพื่อให้เกิดความสงบเรียบร้อยทั้งต่อตนเองและสังคม ในขณะเดียวกัน การพัฒนาจิตเป็นการฝึกฝนจิตใจให้มีความมั่นคง เข้มแข็ง และมีคุณธรรม เช่น ความกตัญญู ความอดทน ความไม่ประมาท และการเจริญสมาธิ ซึ่งช่วยให้จิตใจตั้งมั่น ไม่หวั่นไหวต่อสิ่งยั่วยุภายนอก ส่วนการพัฒนาปัญญาก็คือเป็นระดับสูงสุดของการพัฒนาตามหลักมงคลสูตร ได้แก่ การมีความรู้ความเข้าใจในความจริงของชีวิต การรู้เท่าทันทุกข์ เหตุแห่งทุกข์ และแนวทางแห่งความพ้นทุกข์ ซึ่งนำไปสู่ความสงบสุขอย่างแท้จริง การพัฒนาตามหลักมงคลสูตรจึงเป็นการพัฒนาแบบองค์รวม ครอบคลุมทั้งร่างกาย จิตใจ พฤติกรรม และสติปัญญา โดยผู้ปฏิบัติสามารถนำหลักธรรมเหล่านี้ไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับบริบทชีวิต สังคม และศักยภาพของตนเอง ไม่จำเป็นต้องปฏิบัติครบถ้วนในคราวเดียว แต่สามารถค่อย ๆ พัฒนาอย่างต่อเนื่องเป็นลำดับขั้น พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต) (2543) ได้อธิบายว่า การฝึกฝนและพัฒนาตนเองตามหลักมงคลสูตรมีลักษณะเป็นกระบวนการศึกษาที่เป็นระบบ เรียกว่า “ไตรสิกขา” ได้แก่ ศีล สมาธิ และปัญญา ซึ่งเป็นกระบวนการพัฒนามนุษย์อย่างบูรณาการ มีความต่อเนื่อง และมีคุณภาพ เมื่อบุคคลนำหลักมงคลสูตรมาปรับใช้ในการดำเนินชีวิตอย่างจริงจัง

ย่อมส่งผลให้เกิดความเจริญงอกงามทั้งต่อตนเอง ครอบครัว และสังคม อันเป็นเป้าหมายสูงสุดของการพัฒนาตนเองตามแนวทางพระพุทธศาสนา

หลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาวิชาชีพครูกับการพัฒนาตนเอง

หลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยพิษณุโลก เป็นหลักสูตรที่เปิดโอกาสให้ผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีทุกสาขาได้เข้าศึกษา เพื่อพัฒนาความรู้ ทักษะ คุณลักษณะ และจรรยาบรรณวิชาชีพครู ตามมาตรฐานความรู้และมาตรฐานวิชาชีพที่คุรุสภากำหนด หลักสูตรดังกล่าวมุ่งเน้นการจัดการศึกษาอย่างครบถ้วนทั้งด้านทฤษฎีและทักษะปฏิบัติในวิชาชีพครู การวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบการพัฒนาตนเองตามหลักมงคลสูตรสำหรับนักศึกษาประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาวิชาชีพครู คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยพิษณุโลก จึงมีเป้าหมายเพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้ในลักษณะของ “หลักสูตรแฝง” ที่ส่งเสริมให้นักศึกษาเกิดการพัฒนาตนเองอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ทั้งในด้านความรู้ ความสามารถ ทักษะ เจตคติ พฤติกรรม ค่านิยม และคุณธรรม อันจะนำไปสู่การเป็นครูมืออาชีพที่มีคุณภาพและมีคุณธรรมในอนาคต

กรอบแนวคิดการวิจัย

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบการพัฒนาตนเองตามหลักมงคลสูตรสำหรับนักศึกษาประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาวิชาชีพรู มหาวิทยาลัยพิษณุโลก
2. เพื่อสร้างรูปแบบการพัฒนาตนเองตามหลักมงคลสูตรสำหรับนักศึกษาประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาวิชาชีพรู มหาวิทยาลัยพิษณุโลก
3. เพื่อประเมินรูปแบบการพัฒนาตนเองตามหลักมงคลสูตรสำหรับนักศึกษาประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาวิชาชีพรู มหาวิทยาลัยพิษณุโลก

สมมติฐานการวิจัย

1. นักศึกษาประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาวิชาชีพรู มหาวิทยาลัยพิษณุโลก มีระดับการพัฒนาตนเองตามหลักมงคลสูตรโดยรวมอยู่ในระดับมาก
2. รูปแบบการพัฒนาตนเองตามหลักมงคลสูตรสำหรับนักศึกษาประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาวิชาชีพรู มหาวิทยาลัยพิษณุโลก ที่พัฒนาขึ้น มีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ความสอดคล้อง และประโยชน์ใช้สอยอยู่ในระดับมาก
3. หลังการใช้รูปแบบการพัฒนาตนเองตามหลักมงคลสูตร นักศึกษาประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาวิชาชีพรู มหาวิทยาลัยพิษณุโลก มีผลการพัฒนาตนเองในด้านความรู้ ทักษะ เจตคติ พฤติกรรม และคุณธรรมจริยธรรม สูงกว่าก่อนการใช้รูปแบบ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ระเบียบวิธีการวิจัย

แบบของการวิจัย โดยการผสมผสานวิธีวิจัยเชิงคุณภาพและวิธีวิจัยเชิงปริมาณการดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาองค์ประกอบการพัฒนาตนเองตามหลักมงคลสูตรสำหรับนักศึกษาประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาวิชาชีพรู มหาวิทยาลัยพิษณุโลก มี 3 ขั้นตอนย่อย ดังนี้ ขั้นที่ (1) ศึกษาวิเคราะห์และสังเคราะห์แนวคิด ทฤษฎีจากเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องเครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลได้แก่แบบวิเคราะห์และสังเคราะห์เอกสาร ขั้นที่(2) ศึกษาองค์ประกอบการพัฒนาตนเองตามหลักมงคลสูตรสำหรับนักศึกษาประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาวิชาชีพรู มหาวิทยาลัยพิษณุโลก โดยการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างจากผู้ทรงคุณวุฒิทางพุทธศาสนาและผู้ทรงคุณวุฒิทางการศึกษาด้วยตนเอง จำนวน 5 ท่านได้แก่ 1. รศ.ดร. พิศมัย รบชนชัยพลสุข 2. ดร.ผดุงชัย ภูพัฒน์ 3. รศ.ดร.สมเกียรติ บุญรอด 4. รศ.ดร.สำเร็จ ยุธชัย 5. ดร.พระครูธรรมสารสุนต์ ขั้นที่ (3) การวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามทุกประเด็นเพื่อกำหนด

องค์ประกอบการพัฒนาตนเองตามหลักมกคลสูตรสำหรับนักศึกษาประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาวิชาชีพรู มหาวิทยาลัยพิษณุโลก

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างรูปแบบการพัฒนาตนเองตามหลักมกคลสูตรสำหรับนักศึกษาประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาวิชาชีพรู มหาวิทยาลัยพิษณุโลก มี 3 ขั้นตอนย่อย ดังนี้ ขั้นที่1 ยกร่างรูปแบบการพัฒนาตนเองตามหลักมกคลสูตรสำหรับนักศึกษา ประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาวิชาชีพรู มหาวิทยาลัยพิษณุโลก นำผลการศึกษาวิเคราะห์สังเคราะห์เอกสารและสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิตามขั้นตอนที่ 1 ทำการยกร่างรูปแบบการพัฒนาตนเองตามหลักมกคลสูตรสำหรับนักศึกษาประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาวิชาชีพรู มหาวิทยาลัยพิษณุโลก มี 4 องค์ประกอบหลัก ในแต่ละองค์ประกอบหลักมีแนวทางในการพัฒนาที่สอดคล้องกับหลักมกคลสูตร ที่ได้จากการศึกษาวิเคราะห์หลักมกคลสูตรตามตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ ขั้นที่ 2 ปรับปรุงรูปแบบการพัฒนาตนเองตามหลักมกคลสูตรสำหรับนักศึกษา ประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาวิชาชีพรู มหาวิทยาลัยพิษณุโลก โดยใช้ในการสัมมนาอ้างอิงผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ผู้เชี่ยวชาญทางพุทธศาสนา จำนวน 5 ท่าน ได้แก่ 1. ดร.พา อักษรเสือ 2. รศ.ดร.ประจิตร มหาหงส์ 3. ดร.ทวีศิลป์ สารแสน 4. รศ.ดร.พระครูสิริรัตนาวุฒิ 5. ผศ.ดร.พระครูรัตนสุตาภรณ์ และผู้เชี่ยวชาญทางการบริหารการศึกษา มีจำนวน 5 ท่าน ได้แก่ 1. ดร.ประจวบ จันท 2. ดร.มานพ เกตุเมฆ 3. ดร.ประชุม ปิ่นสกุล 4. ดร.สมหวัง บุญสิทธิ์ 5. ดร. สว่าง เพ็ญระ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้แก่ ร่างรูปแบบการพัฒนาตนเองตามหลักมกคลสูตรสำหรับนักศึกษาประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาวิชาชีพรู มหาวิทยาลัยพิษณุโลก ประเด็นการประชุมวิพากษ์ เปรียบเทียบ การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การถอดเทปบันทึกการสัมมนา และการวิเคราะห์สังเคราะห์แนวคิดและข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญทุกประเด็นเพื่อนำไปปรับปรุง ขั้นที่ 3 สรุปผลการสร้างรูปแบบการพัฒนาตนเองตามหลักมกคลสูตรสำหรับนักศึกษาประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาวิชาชีพรู มหาวิทยาลัยพิษณุโลก

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินรูปแบบการพัฒนาตนเองตามหลักมกคลสูตรสำหรับนักศึกษาประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาวิชาชีพรู มหาวิทยาลัยพิษณุโลก กลุ่มผู้ประเมิน ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 30 คน รองผู้อำนวยการสถานศึกษาฝ่ายวิชาการ ครูวิชาการ จำนวน 30 คน ครูพี่เลี้ยงนักศึกษา จำนวน 30 คน เพื่อประเมินคุณภาพของรูปแบบการพัฒนาตนเองตามหลักมกคลสูตรสำหรับนักศึกษาประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาวิชาชีพรู มหาวิทยาลัยพิษณุโลก ครอบคลุมการประเมิน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านความเหมาะสม ด้านความเป็นประโยชน์ และด้านความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ในการพัฒนาตนเอง เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินเป็นแบบสอบถาม มาตรฐานประมาณค่า 5 ระดับ

ผลการวิจัย

การวิจัยเพื่อนำเสนอรูปแบบการพัฒนาตนเองตามหลักมงคลสูตรสำหรับนักศึกษาประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาวิชาชีพรู มหวิทยาลัยพิษณุโลก พบว่า

1. องค์ประกอบการพัฒนาตนเองตามหลักมงคลสูตรสำหรับนักศึกษาประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาวิชาชีพรู มหวิทยาลัยพิษณุโลก จากการวิเคราะห์สังเคราะห์เอกสารและสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ ได้ผลสรุปการพัฒนาตนเองตามหลักมงคลสูตร มี องค์ประกอบหลัก 4 ประการ ประกอบด้วย 1) การพัฒนากาย 2) การพัฒนาศีล 3) การพัฒนาจิต 4) การพัฒนาปัญญา

2. รูปแบบการพัฒนาตนเองตามหลักมงคลสูตรสำหรับนักศึกษาประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาวิชาชีพรู มหวิทยาลัยพิษณุโลก มีผลจากการสัมมนาอ้างอิงผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) มี 4 องค์ประกอบหลัก และ แนวทางการพัฒนาตนเอง 27 ประการ ปรากฏดังนี้

ตารางที่ 1 รูปแบบการพัฒนาตนเองตามหลักมงคลสูตรสำหรับนักศึกษาประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาวิชาชีพรู มหวิทยาลัยพิษณุโลก

แนวทางการพัฒนาตนเองตามหลักมงคลสูตร			
การพัฒนากาย (กายภาวนา)	การพัฒนาศีล (ศีลภาวนา)	การพัฒนาจิต (จิตภาวนา)	การพัฒนาปัญญา (ปัญญาภาวนา)
1. แต่งกายให้เหมาะสมกับสถานการณ์เป็นแบบอย่างที่ดีแก่ชุมชนและศิษย์ 2. หลีกเลี้ยงการคบคนที่ไม่ชักนำไปในทางเสื่อม 3. มีบัณฑิตเป็นกัลยาณมิตรคอยให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติงาน 4. อยู่ในสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้	1. ใช้ข้อมูลสารสนเทศให้เป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจในการปฏิบัติงาน 2. เสริมสร้างศิลปะในการสร้างมนุษยสัมพันธ์กับผู้ร่วมงาน 3. ฝึกฝนการใช้วาทศิลป์ในการจูงใจให้คนมีกำลังใจในการปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มความสามารถ 4. ศึกษาค้นคว้าพัฒนาตนเองให้รอบรู้ในระเบียบกฎเกณฑ์การปฏิบัติงานอย่างลึกซึ้ง	1. ละเว้นความประพฤติมิชอบเพื่อเป็นแบบอย่างในฐานะครูผู้อบรมศิษย์ให้เป็นคนดี 2. มีความรอบครอบในการปฏิบัติหน้าที่ให้ถูกต้องตามระเบียบแบบแผนของหน่วยงาน 3. แสดงความกตัญญูรู้คุณต่อผู้มีพระคุณในโอกาสอันเหมาะสม 4. ให้ความสำคัญต่อความคิดเห็นของเพื่อนร่วมงาน	1. ฝึกฝนตนเองให้อยู่ในทำนองคลองธรรมไม่แสวงหาประโยชน์อันมิควรได้ 2. มีกิจกรรมส่วนตัวและส่วนรวมที่ส่งผลต่อสุขภาพจิตที่ดีเหมาะสมต่อการทำหน้าที่ความเป็นครู 3. มองเห็นสภาวะความเป็นจริงที่เปลี่ยนแปลงและใช้การเปลี่ยนแปลงให้เกิดคุณประโยชน์ต่อตนเองและส่วนรวม

แนวทางการพัฒนาตนเองตามหลักมกคลสูตร			
การพัฒนากาย (กายภาวนา)	การพัฒนาศีล (ศีลภาวนา)	การพัฒนาจิต (จิตภาวนา)	การพัฒนาปัญญา (ปัญญาภาวนา)
5. เสริมสร้างวินัยในตนเองและปฏิบัติหน้าที่ด้วยความขยันหมั่นเพียร 6. การบริหารกายให้มีสุขภาพที่ดีเพื่อความเข้มแข็งในการปฏิบัติงาน	5.หมั่นเข้ารับการอบรมเพื่อพัฒนาความสามารถในการปฏิบัติหน้าที่อยู่เสมอ 6.ให้การสงเคราะห์ บิดามารดา บุตร ภรรยา (สามี) ญาติและผู้อุปการะคุณตามสมควร แก่สถานภาพ 7. ปฏิบัติหน้าที่ตามลำดับความสำคัญของงาน 8. เสียสละเวลา เสียสละทรัพย์เพื่อทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม 9.ประพฤติตนให้เหมาะสมกับความเป็นครู	5.เป็นผู้รับฟังความคิดเห็นที่หลากหลายและสามารถนำมาประยุกต์ใช้ให้เกิดประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน 6.หมั่นเข้าหาผู้รู้และรับฟังความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ 7.มองเห็นปัญหาและดำเนินการแก้ไขปัญหาด้วยความอดทน 8. แสดงออกถึงความพึงพอใจต่อสถานภาพในปัจจุบัน	4. ใช้หลักมกคลสูตรในการปฏิบัติหน้าที่ความเป็นครู

3. การประเมินรูปแบบการพัฒนาตนเองตามหลักมกคลสูตรสำหรับนักศึกษาประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาวิชาชีพรู มหาวิทยาลัยพิษณุโลกพบว่า มีความเป็นประโยชน์ มีความเหมาะสม และมีความเป็นไปได้ในการนำไปใช้พัฒนาตนเองตามหลักมกคลสูตรสำหรับนักศึกษาประกาศนียบัตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยพิษณุโลก อยู่ในระดับมาก

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยรูปแบบการพัฒนาตนเองตามหลักมกคลสูตรสำหรับนักศึกษาประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาวิชาชีพรู มหาวิทยาลัยพิษณุโลก พบว่า

1. การพัฒนากาย ประกอบด้วย (1) แต่งกายให้เหมาะสมกับสถานการณ์เป็นแบบอย่างที่ดีแก่ชุมชนและศิษย์ (2) หลีกเลี้ยงการคบคนที่ชักนำไปในทางเสื่อม (3) มีบัณฑิตเป็นกัลยาณมิตรคอยให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติงาน(4) อยู่ในสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ (5) เสริมสร้างวินัยในตนเองและปฏิบัติ

หน้าที่ด้วยความขยันหมั่นเพียร (6) การบริหารกายให้มีสุขภาพที่ดีเพื่อความเข้มแข็งในการปฏิบัติงาน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิริรัตน์ วรรณกุล (ศิริรัตน์ วรรณกุล, 2566) พบว่า การพัฒนาตนเองต้องสร้างวินัยในตนเอง มีความเข้มแข็งในการปฏิบัติงาน และมีกัลยาณมิตรให้คำแนะนำ และ สอดคล้องกับงานวิจัยของ พรพรรณ พุฒนาณสิน (พรพรรณ พุฒนาณสิน, 2562) พบว่า การพัฒนาตนเองปัจจัยสำคัญคือ ความขยัน การมีวินัย การหลีกเลี่ยงอบายมุข มีความเข้มแข็ง มีต้นแบบบันดาลใจที่ดีและ สุขภาพเป็นเรื่องสำคัญควรต้องเป็นผู้นำในการดูแลสุขภาพ เพื่อความเข้มแข็งในการปฏิบัติงาน

2. การพัฒนาสติ ประกอบด้วย (1) ใช้ข้อมูลสารสนเทศให้เป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจในการปฏิบัติงาน (2) เสริมสร้างศิลปะในการสร้างมนุษยสัมพันธ์กับผู้ร่วมงาน (3) ฝึกฝนการใช้วาทศิลป์ในการจูงใจให้คนมีกำลังใจในการปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มความสามารถ (4) ศึกษาค้นคว้าพัฒนาตนเองให้รอบรู้ในระเบียบกฎเกณฑ์การปฏิบัติงานอย่างลึกซึ้ง (5) หมั่นเข้ารับการอบรมเพื่อพัฒนาความสามารถทางการศึกษาอยู่เสมอ (6) ให้การสงเคราะห์บิดามารดา บุตร ภรรยา(สามี) ญาติและผู้มีอุปการะคุณตามสมควรแก่สถานภาพ (7) ปฏิบัติหน้าที่ตามลำดับความสำคัญของงาน (8) เสียสละเวลาเสียสละทรัพย์เพื่อทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม (9) ประพฤติตนให้เหมาะสมกับความเป็นครู สอดคล้องกับงานวิจัยของ ราตรี พัฒนรังสรรค์ (2544) และงานวิจัยของแสง สารสิทธิ์ (2535) การพัฒนาตนเองต้องฝึกฝนในการปฏิบัติงานโดยใช้ข้อมูลสารสนเทศให้เป็นประโยชน์ และปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มความสามารถ

3. การพัฒนาจิต ประกอบด้วย (1) ละเว้นความประพฤติดีเพื่อเป็นแบบอย่างในฐานะครูผู้อบรมศิษย์ให้เป็นคนดี (2) มีความรอบคอบในการปฏิบัติหน้าที่ให้ถูกต้องตามระเบียบแบบแผนของหน่วยงาน (3) แสดงความกตัญญูรู้คุณต่อผู้มีพระคุณในโอกาสอันเหมาะสม (4) ให้ความสำคัญต่อความคิดเห็นของเพื่อนร่วมงาน (5) เป็นผู้รับฟังความคิดเห็นที่หลากหลายและสามารถนำมาประยุกต์ใช้ให้เกิดประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน (6) หมั่นเข้าหาผู้รู้และรับฟังความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ (7) มองเห็นปัญหาและดำเนินการแก้ไขปัญหด้วยความอดทน (8) แสดงออกถึงความพึงพอใจต่อสถานภาพในปัจจุบัน สอดคล้องกับงานวิจัยของมะลานู อาลี (2562) การพัฒนาตนเองตามความต้องการของวิชาชีพครู ต้องมีมาตรฐานความรู้ ต้องติดตามความคิดเห็นของอย่างหลากหลาย มีระเบียบแบบแผนในการปฏิบัติงาน และงานวิจัยของ ชื่น สกุลปิ่นและบุญช่วย ศิริเกษม (2561) ความต้องการพัฒนาตนเองของครูผู้สอนโรงเรียนเอกชนมีความต้องการให้รับฟังความคิดเห็นปัญหาในการปฏิบัติงานและแก้ไขปัญหาร่วมกัน รับฟังความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาวิชาการ

4. การพัฒนาปัญญา ประกอบด้วย ด้านการอบรมคุณธรรมขั้นสูง (1) ฝึกฝนตนเองให้อยู่ในธรรมนองคลองธรรมไม่แสวงหาประโยชน์อันมิควรได้ (2) มีกิจกรรมส่วนตัวและส่วนรวมที่ส่งผลต่อสุขภาพจิตที่ดีเหมาะสมต่อการทำหน้าที่ความเป็นครู ด้านการฝึกฝนอบรมตนภาคปฏิบัติเห็นความเปลี่ยนแปลง (3) มองเห็นสภาวะความเป็นจริงที่เปลี่ยนแปลงและใช้การเปลี่ยนแปลงให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและส่วนรวม ด้านการปฏิบัติธรรมมีจิตผ่องใส (4) ใช้หลักธรรมาภิบาลในการปฏิบัติงาน สอดคล้องกับงานวิจัยของ แบส (Bass, 1990) ผลการวิจัยพบว่า การจะมีผลการปฏิบัติงานได้นั้นจะต้องฝึกฝนตนเองให้เกิดความมั่นใจในตนเอง เป็นผู้มีวิสัยทัศน์ มองเห็นสภาวะความเป็นจริงที่เปลี่ยนแปลงสามารถสร้างแรงจูงใจให้ผู้ร่วมงานและศิษย์เห็นคุณค่าในความก้าวหน้าที่จะ

เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงนั้น แบส (Bass, 1990) ผลการวิจัยพบว่า การจะมีผลการปฏิบัติงานได้นั้นจะต้องฝึกฝนตนเองให้เกิดความมั่นใจในตนเอง เป็นผู้มีความรับผิดชอบ มองเห็นสถานะความเป็นจริงที่เปลี่ยนแปลงสามารถสร้างแรงจูงใจให้ผู้ร่วมงานและศิษย์เห็นคุณค่าในความก้าวหน้าที่จะเกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงนั้น และสอดคล้องกับงานวิจัยของ เสาวลักษณ์ รัตนปัญญา (2558) เรื่องความต้องการพัฒนาตนเองด้านวิชาการและวิชาชีพ ควรปฏิบัติงานอย่างเห็นคุณค่าทางวิชาการ ไม่มุ่งหาประโยชน์อันมิชอบ มีระเบียบแบบแผนที่สร้างแรงบันดาลใจแก่ผู้ปฏิบัติงาน มองเห็นความเปลี่ยนแปลงและได้รับการส่งเสริมให้เปิดกว้างทางความคิดทางวิชาการ

สรุป

การวิจัยครั้งนี้มุ่งเน้นการพัฒนารูปแบบการพัฒนาตนเองสำหรับนักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยพิษณุโลก โดยอิงหลักมโนกรรมทางพุทธศาสนา เพื่อส่งเสริมให้นักศึกษาสามารถพัฒนาตนเองในทุกมิติ ได้แก่ กาย ศีล จิต และปัญญา การวิจัยดำเนินการด้วยวิธีผสมผสานระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ แบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอนหลัก ขั้นตอนแรกคือ การศึกษาสังเคราะห์เอกสาร งานวิจัย และทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง พร้อมสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิด้านพุทธศาสนาและการศึกษา เพื่อระบอบุคคลประกอบสำคัญของการพัฒนาตนเอง ขั้นตอนที่สองคือ การสร้างรูปแบบการพัฒนาตนเอง โดยนำข้อมูลจากขั้นแรกมาร่างเป็นรูปแบบเบื้องต้นและปรับปรุงผ่านการสัมมนาอ้างอิงผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) ครอบคลุมผู้เชี่ยวชาญทางพุทธศาสนาและการบริหารการศึกษา ทำให้รูปแบบที่ได้มีความครบถ้วน ละเอียดย และสอดคล้องกับบริบทของนักศึกษาครูในปัจจุบัน จุดเด่นของรูปแบบนี้คือ การบูรณาการหลักพุทธศาสนากับการพัฒนาตนเองอย่างครบทุกมิติ ทำให้เหมาะสมกับบทบาทของนักศึกษาครู และให้แนวทางปฏิบัติที่ชัดเจนและสามารถนำไปใช้ได้จริง ผลการประเมินจากผู้บริหาร รองผู้อำนวยการ และครูพี่เลี้ยงนักศึกษา พบว่ารูปแบบดังกล่าวมีความเป็นประโยชน์สูงเหมาะสม และมีความเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติ ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมคือ การพัฒนาตนเองตามหลักมโนกรรมไม่เพียงเน้นทักษะวิชาชีพเท่านั้น แต่ยังเสริมสร้างคุณลักษณะเชิงจริยธรรมและจิตสำนึกในการทำงาน ซึ่งเป็นจุดเด่นสำคัญที่สามารถพัฒนาเป็นแนวทางมาตรฐานสำหรับการพัฒนานักศึกษาครูในอนาคต

ข้อเสนอแนะ

1. หลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาวิชาชีพครู คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยพิษณุโลก ควรกำหนดเป็นนโยบายในการมอบหมายให้คณาจารย์ได้นำรูปแบบการพัฒนาตนเองตามหลักมโนกรรมไปบูรณาการสอดแทรกเข้ากับการจัดการเรียนการสอนรายวิชา และ ให้ความสำคัญต่อการกำกับติดตามให้นักศึกษานำไปใช้พัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องเช่น การแต่งกาย การมีวินัยในการศึกษา การเป็นกัลยาณมิตรต่อผู้อื่น เป็นต้น

2. หลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาวิชาชีพครู คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยพิษณุโลก ควรจัดกิจกรรมพัฒนานักศึกษาโดยนำรูปแบบการพัฒนาตนเองตามหลักมงคลสูตรไปใช้ เช่น กิจกรรมการปฏิบัติธรรม และพัฒนาสมาธิ กิจกรรมอบรมคุณธรรมจริยธรรม เป็นต้น

ข้อเสนอแนะเพื่อการเผยแพร่ผลงานวิจัย

1. ควรเผยแพร่ผลงานวิจัยแก่นักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยพิษณุโลก ทุกปีการศึกษาเพื่อให้นักศึกษาทุกระดับและทุกคนได้พัฒนาตนเองตามหลักมงคลสูตรเพื่อการพัฒนาบุคลิกภาพ คุณธรรมจริยธรรม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของการเป็นครูที่ดีของสังคม

2. ควรเผยแพร่ผลการวิจัยให้แก่สถานศึกษาเครือข่ายที่รับนักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยพิษณุโลก เข้าฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูและการปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา เพื่อชี้แจงการทำความเข้าใจกับผู้บริหารสถานศึกษา และครูพี่เลี้ยง ในการร่วมกันพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์และกำกับติดตามให้นักศึกษาได้ทำการพัฒนาตนเองตามหลักมงคลสูตร

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยพิษณุโลก ควรทำวิจัยเพื่อสร้างหลักสูตรการอบรมพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาวิชาชีพครูตามหลักมงคลสูตร

2. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยพิษณุโลก ควรทำวิจัยติดตามและประเมินผลการพัฒนาตนเองตามหลักมงคลสูตรของนักศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- ชื่น สกุลปัน, & บุญช่วย ศิริเกษม. (2561). *ความต้องการพัฒนาตนเองของครูผู้สอนของโรงเรียนเอกชนในเครือมูลนิธิไทยโย. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน.*
- ธีระ กุลสวัสดิ์, & สมคิด เพชรประเสริฐ. (2564). *ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาตนเองของบุคลากรในเทศบาลนครในภาคตะวันออก. มหาวิทยาลัยบูรพา.*
- พรพรรณ พัวฒนาธินสิน. (2562). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาตนเองในการทำงานของข้าราชการกองบัญชาการกองทัพบกพื้นที่แจ้งวัฒนะ. ธุรกิจบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.*
- มะลานู อาลี. (2562). *การพัฒนาตนเองตามความต้องการของวิชาชีพครู.*
- ราตรี พัฒนรังสรรค์. (2544). *การพัฒนาตนเองเพื่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน.*
- ศิริรัตน์ วรรณกุล (2566) *การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาตนเองของเด็กและเยาวชนของศาลเยาวชน และครอบครัว. สังกัดสำนักศาลยุติธรรมประจำภาค 4. จังหวัดกาฬสินธุ์: สำนักงานเขตพื้นที่การ ประถมศึกษา เขต 1.*

- แสง สาระสิทธิ์. (2535). *การใช้สารสนเทศเพื่อการพัฒนาการปฏิบัติงาน*.
- สงวน สุทธิเลิศอรุณ. (2545). *การพัฒนาตนเอง*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เสาวลักษณ์ รัตนปัญญา. (2558). *ความต้องการพัฒนาตนเองด้านวิชาการและวิชาชีพ*.
- พระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตฺโต). (2543). *พุทธธรรม: ฉบับปรับปรุงและขยายความ*. กรุงเทพฯ: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระไตรปิฎก (2539). *เล่มที่ 25 พระสุตตันตปิฎก ขุททกนิกาย ขุททกปาฐะ*. กรุงเทพฯ: มหามกุฏราชวิทยาลัย.
- Bass, B. M. (1990). *Bass & Stogdill's handbook of leadership: Theory, research, and managerial applications* (3rd ed.). New York: Free Press.
- Miller, J. P. (1979). *Self-Development and Learning*. New York: McGraw-Hill. (Cited in Songwut Rittirun, 2002)